

Architecture in Belgium

A+275 December 2018 / Januari 2019

BEL €20 – INT €25

Best of

Architecture in Belgium

A+275 December 2018 / Januari 2019

7	Edito <i>Lisa De Visscher</i>	53	Een hart voor Kasterlee <i>Lisa De Visscher</i>
8	Onhandige schoonheid <i>Mathias Bouet</i>	56	Herademen <i>Jolien Naeyaert</i>
10	Subtiel spiegelpaleis <i>Birgit Cleppe</i>	58	Toen en nu <i>Katrien Vandermarliere</i>
12	Magie op het industrieterrein <i>Birgit Cleppe</i>	61	Verbinden en bemiddelen <i>Cécile Vandernoot</i>
17	Een onvergetelijke loods <i>Pieter T'Jonck</i>	64	Een slimme cirkel <i>Aslı Çicek</i>
20	Relatie tussen tijd en ruimte <i>Christian Kieckens</i>	66	Vorm, ruimte en veiligheid <i>François Gena</i>
22	Huiselijkheid en verfijning <i>Bart Tritsmans</i>	69	Bevlogen plein <i>Véronique Patteeuw</i>
26	Flirten met de geschiedenis <i>Pieter T'Jonck</i>	72	Terril van de toekomst <i>Guillaume Vanneste</i>
28	Glasheldere eenvoud <i>Pieter T'Jonck</i>	74	Een skatepark voor iedereen <i>Guillaume Vanneste</i>
31	Van woning tot stedelijke dynamiek <i>François Gena</i>	77	Top 5
35	Spelen met erfgoed <i>Gitte Van Den Bergh</i>		
38	De vastgoedkunstenaar <i>Mathias Bouet</i>		
42	Uit het logboek van de Vlaams Bouwmeester <i>Leo Van Broeck</i>	80	Product news
46	Brussel heeft recht op meer <i>Lisa De Visscher</i>	86	Subtiel Zweeds pragmatisme <i>Roxane Le Grelle</i>
49	Het belang van de weg <i>Lisa De Visscher en Apolline Vranken</i>	90	Op wandel door stadslandschappen <i>Bart Tritsmans</i>

REDACTIE

Hoofdredacteur
Lisa De Visscher
Adjunct-hoofdredacteur
Eline Dehullu
Redactieassistent
Gitte Van den Bergh,
Apolline Vranken
Productiecoördinator
Grégoire Maus
Eindredactie Nederlands
www.controltaaldelete.be
Eindredactie Frans
Benoît Francès
Vertaling
Alain Kinsella, Nathalie Tabury,
Antoon Wouters

Vormgeving
Kritis & Kritis
Font
AEG Renner & Starling
Drukkerij
Die Keure, Brugge
Beeld cover
Office KGDVS, Incubator, Waregem
© Bas Princen

Artistieke commissie
Olivier Bastin, Pauline Fockedeu,
Nicolas Hemeleers, Kelly Hendriks,
Véronique Patteeuw,
Hera Van Sande, Ward Verbakel,
Agnieszka Zajac
Redactieadres
Ernest Allardstraat 21/3 –
1000 Brussel
redactie@a-plus.be
www.a-plus.be

A+ is een publicatie van
ICASD VZW
Informatiecentrum voor Architectuur,
stedenbouw en design

Verantwoordelijke uitgever
Philémon Wachtelaer
Ernest Allardstraat 21/3 –
1000 Brussel
Copyright ICASD
De verantwoordelijkheid voor
de gepubliceerde artikels berust
uitsluitend bij de auteurs.
Alle rechten voor het (zelfs
gedeeltelijk) reproduceren, vertalen
of herwerken zijn voorbehouden
voor alle landen.

RAAD VAN BESTUUR ICASD

Voorzitter
Philémon Wachtelaer
Vicevoorzitter
Chantal Vincent
Secretaris
Geert De Groot
Leden
Olivier Bastin, Dag Boutsen,
Sylvie Bruyminx, Paul Dujardin,
Benoît Moritz,
Piet Van Cauwenberghe,
Eddy Vanzieleghem,
Ward Verbakel

PROGRAMMERING

Coördinatie
Roxane Le Grelle
COMMUNICATIE & MARKETING
Verantwoordelijke
Louise Van Laethem

PUBLICITEITSREGIE A+ MEDIA

Rita Minissi, rita.minissi@mima.be
Tel +32 (0)2 332 37 82
Ernest Allardstraat 21/3 –
1000 Brussel

ADVERTEERDERS

ATENOR
BATIBOUW
BOZAR
LEEFMILIEU BRUSSEL
CARRIÈRES DU HAINAUT
CIVA
ECOBAT CONSTRUCT
FEBELCEM
HAGER MODULEX
HEWI
ISH
KAWNEER
PROVINCE DE NAMUR
RENSON
SAINT GOBAIN GYPROC
SEDUS
SKYLUX
STÛV
TERREAL
VAI
VELUX
VITRA
WIENERBERGER

Biografieën

Mathias Bouet

studeerde in 2016 als architect af aan de Faculté d'Architecture La Cambre/Horta van de ULB. Zijn eindwerk handelde over rotondes. Bouet werkt sinds september samen met het Brusselse bureau V+.

Aslı Çiçek

draagt regelmatig bij aan Europese en Turkse architectuurmagazines en was coredacteur van het *Architectuurboek Vlaanderen N411*. Ze is gastprofessor interieurarchitectuur aan de KU Leuven en is gespecialiseerd in tentoonstellingsarchitectuur.

Birgit Cleppe

is ingenieur-architect, schrijft een doctoraat over naoorlogse kunstdocumentaires bij Steven Jacobs aan de Vakgroep Kunstwetenschappen van de UGent en is redactielid van het *Architectuurboek Vlaanderen 2018*. Daarvoor werkte ze mee aan tentoonstellingen en publicaties van het VAI en Bozar.

François Gena

behaalde zijn diploma aan de architectuurfaculteit van de ULG, en werkt bij het Brusselse bureau Ledroit Poirer. Daarnaast schrijft hij en verdiept zich in de architectuurtheorie en -praktijk.

Christian Kieckens

is laureaat van de Godecharle-Prijs voor Architectuur (1981), geselecteerd voor de ArchitectuuriBiennale van Venetië (1985 en 1991) en laureaat van de Vlaamse Cultuurprijs voor Architectuur (1999). Lesopdrachten sinds 1980, o.a. aan de Technische Universiteit Eindhoven, Architectural Association in Londen en tot 2016 hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen.

Jolien Naeyaert

is ingenieur-architect en beeldend kunstenaar, wonend in Brussel. Ze studeerde af aan de Universiteit van Gent (2012) en deed daaropvolgend autonome vormgeving aan KASK School of Arts Gent. Sinds eind 2015 is ze aan het werk bij Robbrecht en Daem architecten.

Véronique Patteeuw

is associate professor aan de Ecole Nationale Supérieure d'Architecture et du Paysage Lille en redacteur van het tijdschrift *Oase*. Haar onderzoek focust op de theorie en de geschiedenis van architectuurpublicaties in relatie tot de geschiedenis van het postmoderne.

Pieter T'Jonck

is architect en schrijft voor diverse kranten, tijdschriften en boeken in binnen- en buitenland over architectuur, beeldende kunst en podiumkunsten. Hij werkt voor radiozender Klara en was hoofdredacteur van A+.

Bart Tritsmans

is doctor in de geschiedenis en de ingenieurswetenschappen. Hij publiceerde recent het boek *Bomen zijn waardevolle bijkomstigheden over de geschiedenis van stedelijk groen*. Hij werkt bij het Vlaams Architectuurinstituut, en publiceert en doceert geregeld over architectuur(geschiedenis).

Katrien Vandermarliere

is kunsthistoricus en was van 1991 tot 2002 verantwoordelijk voor het architectuurprogramma van het Internationaal Kunstcentrum deSingel in Antwerpen. In 2002 werd ze directeur van het Vlaams Architectuurinstituut. In deze functie was ze ook hoofdredacteur van de *Jaarboeken Architectuur Vlaanderen* tot 2010. Vanaf 2011 tot 2014 werkt ze als tentoonstellingscurator voor het VAI en deSingel, en als freelance-editor.

Cécile Vandernoot

is architect, freelancejournalist en docent-onderzoeker aan de Faculteit Architectuur van UCL – LOCI.

Guillaume Vanneste

is ingenieur-architect, docent en onderzoeker aan de architectuurfaculteit LOCI van de UCL (Louvain-la-Neuve). Hij heeft samengewerkt met Aebj Perneger en met studio Secchi Vigano, en is venoot in het bureau VVV architectes. Hij doceert architectuurprojecten op mastersniveau en doet onderzoek naar stedenbouwkundige oplossingen in verstrooid gebied.

Herademen

De herontwikkeling van de Standaert-site was een uitgelezen kans om in het dichtbebouwde Ledeberg een plek te creëren die in dienst staat van de bewoners. Murmuur architecten, Carton123 architecten, AE-architecten met landschapsatelier Arne Deruyter en ingenieurs H110 overtuigen met hun winnend ontwerp: de buurt bloeit open in groene, open ruimte.

Jolien Naeyaert – Foto's Michiel De Cleene

De Standaert-site verschuilt zich niet langer achter de rijhuizen van de Hoveniersstraat en de Hilarius Bertolfstraat, maar weet zich langs beide kanten op een prominente wijze te tonen. Verleid door de kunstinstallaties van Marc Nagtzaam en overwoekerend groen, treed je een nieuwe horizon binnen waar ontmoeting zegeviert. Het volgebouwd kluwen dat achterbleef, toont zich vandaag als doorwaadbare buitenkamer die de buurt doet herademen. Reeds van bij de prille ontwerpschetsen, voel je hoe groen een verbindende factor vormt van straat tot straat. Klimplanten en bessenstruiken, druivelaars en bomenpartijen laten de voorbijganger verwijlen in een opeenvolging van rustplekken die hij zich eigen kan maken. Een erf van moestuinen en zuidgericht terras vormt het kloppend hart van het park. De stapstenen, zandbak en wadi zorgen voor de nodige spelelementen die de plek ook voor de kleinsten laat openbloeien.

Best of

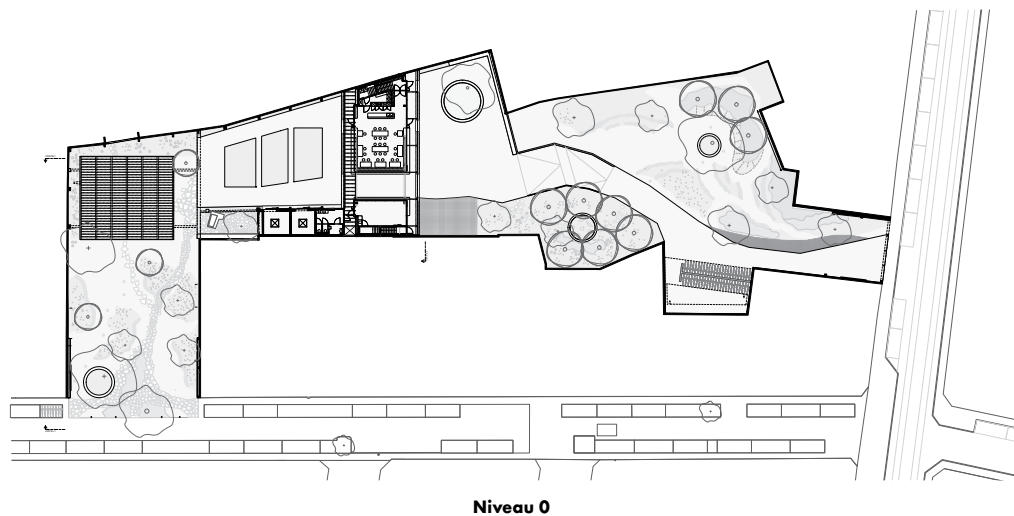

Door het gevraagde programma tweeledig uit te puren in activiteiten die al dan niet een verwarmde binnenruimte eisen, reduceerde het ontwerpteam de bebouwde zone. Zo is de vakwerklods, het kleinste en oudste gebouw dat dwars op de site staat, nu een plek waar de verschillende buurtverenigingen gebruik kunnen maken van polyvalente atelierruimtes met koffiehuis. Glaspartijen op het gelijkvloers zetten de bestaande onderdoorgang van de lods kracht bij en doen het gebouw schakelen tussen buiten en binnen, tussen passage en verblijfsruimte, tussen park en ontmoetingsplek. Een gebaar dat tot in de detaillering van de zitbanken voelbaar is. Ook het dak dat zich als een porch over het geheel neerpoot, biedt de nodige beschutting en geborgenheid die de plek genereus maakt.

Daarnaast recupereerden de ontwerpers de bestaande spanten van de site en transformeerden die tot een luifel die op vernuftige wijze steun zoekt via de tuilmuren. Als een zwevend gestalte biedt het een podium voor tal van activiteiten. Op een aantal nieuwe berguimtes na, holden ze de rest uit en blijft een open plek achter waar het groen zich kan nestelen.

“De site is getekend door wat hij is en dat mag je voelen”, getuigt het ontwerpteam. Op inventieve wijze sprongen ze om het beperkt budget en gingen op een ecologische manier aan de slag met wat al voorhanden was. Het is een ontwerphouding die de drie architectenbureaus met elkaar gemeen hebben. Een soort pragmatisme en nuchterheid die via bescheiden maar weloverwogen ingrepen het potentieel van het terrein blootleggen. ▲ ■ ●

Best of

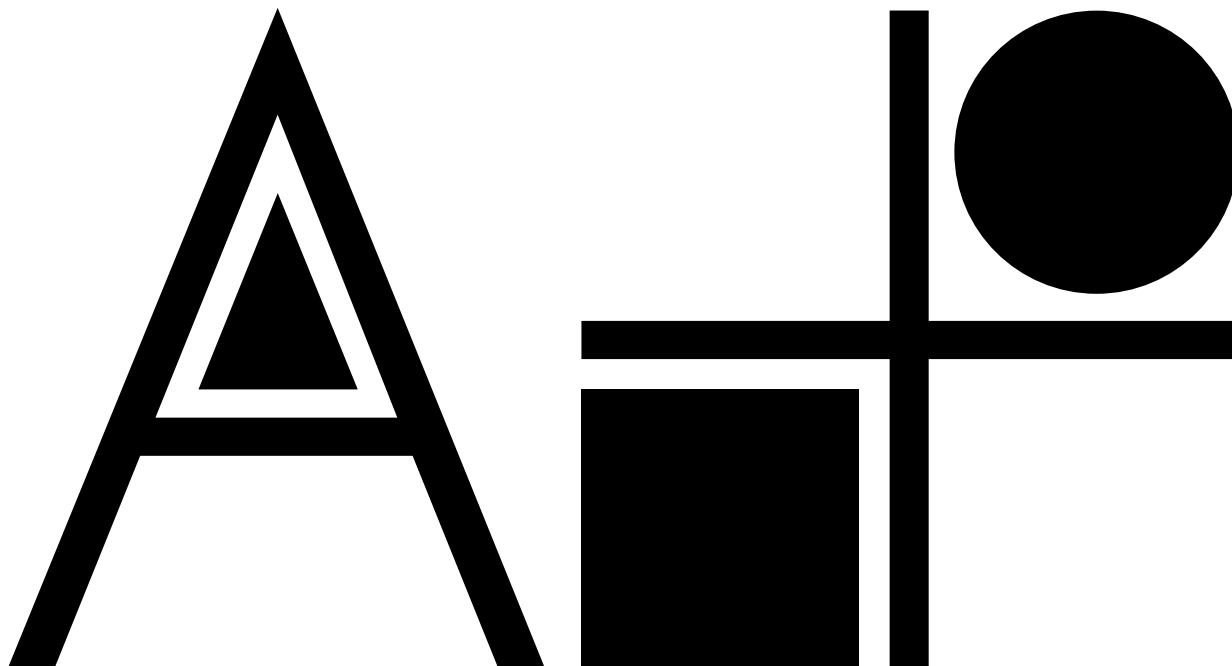
Niveau 0

Murmur architecten murmur.eu

0 5 10 20m

Officiële naam van het project Standaard-site	Bouwheer SOGent	EPB H110 architecten en ingenieurs
Locatie Ledeberg, Gent	Algemeen aannemer Bouw en Renovatie	Oplevering September 2018
Programma Herontwikkeling van de site met een gesloopte doe-het-zelfzaak, naar publieke ruimte voor multifunctioneel gebruik en met een publiek buurtpark	Landschapsarchitect Atelier Arne Deruyter	Budget € 1.227.000 (incl. aanleg publieke ruimte, excl. btw en erelonen)
Procedure Openbare aanbesteding	Speciale technieken H110 architecten en ingenieurs	
	Stabiliteit H110 architecten en ingenieurs	

Lezingen en tentoonstellingen in 2019

11.02 –

Arrhov Frick

BOZAR – 20:00 – Hall M
in English, A+/BOZAR

19.02 –

Murmuur

Introduction: tbc
ACROSS Liège
Galerie Opéra – 19:00
in English/French
A+/ULiège

26.02 –

Marte.Marte

BOZAR – 19:00 – Hall M
in English, A+/BOZAR

13.03 –

Vers.A

Introduction by Kiki Verbeeck (URA)
ACROSS Antwerpen
deSingel – 20:00 – Muziekstudio
in English/Dutch
A+/VAi

19.03 –

Agmen

Introduction by Benoît Vandembulcke (AgwA)
ACROSS Liège
Galerie Opéra – 19:00
in English/French
A+/ULiège

26.03 –

Peter Märkli

BOZAR – 20:00 – Hall M
in English
A+/BOZAR

04.04 –

Dierendonckblancke architects

BOZAR – 20:00 – Hall M
in English
A+/BOZAR

04.04–23.06 –

Praxis – Dierendonckblancke architects

Exhibition
BOZAR – Foyers
A+/BOZAR

30.04 – Owest

Introduction by Evert Crols (B-architecten)
ACROSS Antwerpen
deSingel – 20:00 – Muziekstudio
in English/Dutch
A+/VAi

07.05 – Baukuh

BOZAR – 20:00 – Hall M
in English, A+/BOZAR

24.09 –

David Chipperfield (tbc)

BOZAR – 20:00 – Hall HLB
in English
A+/BOZAR

26.09–05.01.2020 –

Baukunst: Performance and Performativity

Exhibition
BOZAR – BN rooms
A+/BOZAR

08.10 –

Studio Giusto Van Campenhout

Introduction by Kersten Geers (Office KGDVS)
ACROSS Antwerpen
deSingel – 20:00 – Muziekstudio
in English/Dutch
A+/VAi

15.10 –

Frida Escobedo (tbc)

BOZAR – 20:00 – Hall M
in English
A+/BOZAR

22.10 –

FVWW

Introduction by Pierre Blondel
ACROSS Liège
Galerie Opéra – 19:00
in English/French
A+/ULiège

19.11 –

Perneel Osten

Introduction by Olivier Bastin (L'escout)
ACROSS Liège
Galerie Opéra – 19:00
in English/French
A+/ULiège

21.11 –

Bureau Nord

Introduction by Marie-José Van Hee
ACROSS Antwerpen
deSingel – 20:00 – Muziekstudio
in English/Dutch
A+/VAi

26.11 –

Adrien Verschuere (tbc)

BOZAR – 20:00 – Hall M
in English
A+/BOZAR

A+276 Building Sites

Er staan heel wat grote projecten in de steigers. Wat typeert de opvolging van een grootscheepse werf? Wat zijn de technische en constructieve bijzonderheden, uitdagingen, valkuilen? Hoe verloopt een (goede) samenwerking met de (verschillende) aannemer(s)? A+ 276 toont voorbeeldprojecten in verschillende werffases en onderzoekt daarbij welke (ontwerp)beslissingen in situ werden gemaakt. Welke (typische) problemen duiken op de werf op, en kan men onmogelijk inschatten aan de ontwerptafel? Tot welke ontwerpwijzigingen, materiaalontwikkelingen of fabricagemethodes heeft dat geleid (die later in productie worden gebracht)? Een nummer vol getuigenissen, anekdotes en interviews met architecten, ingenieurs en aannemers.

Cover

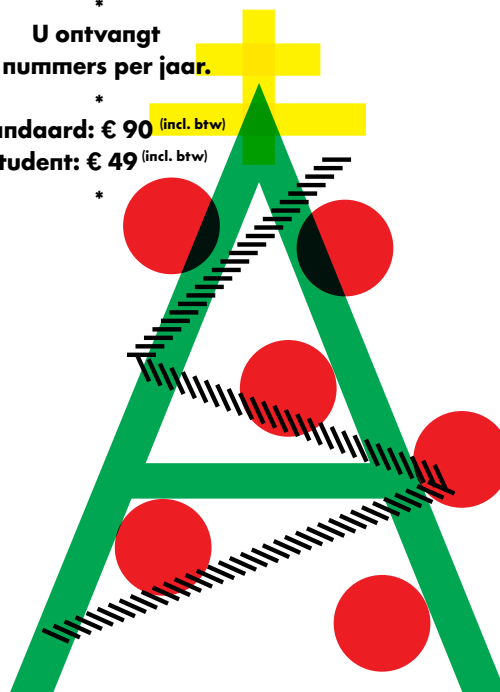
Randmotief
© Richard Venlet,
Brussel, 2018

Abonneer u nu op A+!

*
U ontvangt
6 nummers per jaar.

*
Standaard: € 90 (incl. btw)

*
Student: € 49 (incl. btw)

Kies nu voor A+More voor maar € 199 ipv € 250 (incl. btw)

- U krijgt bovenop de 6 tijdschriftnummers per jaar:
- duotickets voor 6 A+ lezingen in Bozar
 - duotickets voor onze tentoonstellingen en debatten
 - uitnodigingen voor vip-evenementen en vernissages
 - toegang tot ons tijdschriftenarchief (1973-heden)

Abonneer u door overschrijving op het nummer van ICASD met vermelding 'A+ abonnement' of 'A+More':

IBAN: BE25 3101 3956 3282 – BIC: BBRUBEBB

www.a-plus.be/abonnementen
abonnement@a-plus.be